

ה ש ב ת א ב ר ה

מאת

ד"ר אברהם ברלינר.

השבת אברה.

בשנת בשובי את שבותיכם (ה' ש"ך לפ"ג) החל הר"ר שלמה בכמהר"ר מנחם קבולי להדפיס בקושטמנדינא העיר רבתי עם "תשובות שאלות מהגאון האלוף מהר"ר אליא מזרחי זלה"ה ומרבני ספרד וצרפת ואשכנז שנמצאו בזמן הרב וקצת הלכות שנתפלספו בישיבתו", ויכל רש"ק את מלאכתו אשר עשה ביום הששי ט"ו סיון שנת הרניניו (ה' שבי"א לפ"ג). מספר העלים בספר הזה הוא מאה וששים ומספר התשובות מאה. בעל המדפיס היה הר"ר שלמה בכמהר"ר יצחק יעבץ הרורש זלה"ה.

ההוצאה הזאת בכלל היא יפה מאד ותאוה לעינים. אך המגיה ר"ש קבולי לא הבין את אשר לפניו ולמרות "העיון הרב" אשר הבטיח לעיין במלאכתו, הוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן. טעויות הדפוס רבו מאד בספר הזה, וטעויות שלא מדעת רבו מהן. די לנו להזכיר, כי נמצא בכ"מ ר' גמליאל מ"ה במקום רגמ"ה, ר"ל ר' גרשום מאור הגולה! אך בכל זאת עלינו להודות לרש"ק כי הציל את תשובות רא"מ מאבדון וכליון גמור והשאיר אותן לנו לפליטה.

כל תשובה ותשובה בספר הזה מסמנת במספרה, והמספרים הולכים על הסדר מא' עד ק'. אך תשובה אחת, המתחלת בראש דף קי"א ע"א, כלתי מסמנת כמספר אשר יאות לה, הוא המספר ס"ו. והיה הדבר הזה לנו לעד, כי התחלת התשובה הזאת חסרה בדפוס; גם מלת "וששאלתם" מורה ע"ה, כי אין דרך להתחיל בתשובה באופן כזה. מטעם זה נשחת גם מספר העמודים מדף ק"ו והלאה. כי שני הדפים הבאים אחר הדף הזה אין להם מספר כלל, ואחריהם יבא דף קי"א, ומכאן אתה למד, ששני דפים, היינו ק"ט וק"י, חסרים בספר שלפנינו. ופתרון הדברים הוא: מתחלה היו הדפים מסמנים כסדרם עד קי"א. אך אחרי ההדפסה לא היה את לבב המו"ל לפרסם בקהל את ראשית התשובה סי' ס"ה, מטעם אשר נחקור אדותיו בהמשך דברינו. אולם לא היה יכול להסיר את שני הדפים (ק"ט וק"י) אשר כללו בקרבם את ראשית התשובה הג"ל, כי בראש דף ק"ט היה סוף התשובה שלפניה, היינו סי' ס"ה, ובכך מוכרח היה להסיר מתוך הספר ארבעה דפים שלמים ולהדפיס מחדש את סוף התשובה ס"ה, באופן שתכלה כלה בסוף דף ק"ח. והנה הוא עשה את אשר זמם, אולם מזומת יעץ לבל ירגישו הקוראים את חסרון שני הדפים ק"ט וק"י, ולכן הניח מלסמן את הדפים החדשים. ועוד יתרה עשה, כי מן הוא והלאה נתרפה במלאכתו ולא סמן במספר דפים אחרים (דקי"ד וקי"ז) הבאים אח"ו ובסוף (מדף קי"ט והלאה) חדל בכלל מלסמן את הדפים במספרים! וכל זה למען לא יעלה על לב הקורא לברוק אחר סבת חסרון הסמנים בדף קי"ו וקי"ח!

התשובה שאנחנו דנין עליה (סי' ס"ו) כוללת בחלקה הראשון את "הפסק

ששלה מהר"ר אליא מזרחי בקנדייא בעד בנו מהר"ר גרשון. והוא. כי אחד הרפאים הוציא רבה על בנו הנזכר שנשמד ועמד בשמד כארבע שנים. והדבר נגע עד לב רא"ם וימרר את רוח ויכתוב התנצלות בעד בנו והוביח במישור. כי אך שקר ענה בו מוציא הרבה. וידבר אתו קשות. והנה יכול היות. כי המו"ל או המדפיסים חסו על כבוד רא"ם ובנו. ולכן גזרו אמר להשמיט את החלק הזה מהתשובה. עד מלת "וששאלתם". ששם מתחיל ענין חדש. אולם עוד אחרת אחשבה. והיא כי אימת מלך ושרים נפלה על המדפיסים ויראו לנפשם. כי הדברים האחרונים בתשובת רא"ם לא ימצאו חן בעיניהם ולא יפיקו מהם רצון. ולכן. בהגיעם עד המאמר "ונתן לו עבד אחד מעבדי המלך ללכת" חדלו מלהדפיס עוד. וגם את הנדפס מכבר השמיטה ידם.

והנה אם היה את לב המו"ל או המדפיס להאכיד מאתנו אחת מהתשובות היותר יקרות שבכל הספר. החפץ הזה לא עלה בידם. אמנם ברוב הספרים חסרה התשובה הזאת. אולם בקצתם נשארה לדור. כן נמצאת בשו"ת רא"ם אשר בבית עקד הספרים בהאמבורג. ושם ראה אותה החכם צונץ ויכתוב את תכנה על פסת ניר בכתיבה דקה ויפה. וידבק אותו בדבק טוב על גליון ספרו הוא. והספר הזה נמצא בעת בבית עקד הספרים אשר להמלכות פה ברלין. עוד נמצאת התשובה (עד המאמר "ונתן לו עבד אחד מעבדי המלך ללכת". כי יותר מזה לא נדפס כאמור) בספר אשר ביד הגבירים אשר זכו לשתי שלחנות. נדיבי הלב ויקרי הרוח מוה"ר שלמה זלמן ומוה"ר יעקב אשר אוללמאן נ"י בעיר ווארדיין גדול באונגריה. החכמים האלו הגדילו חסדם עמדי ויעתיקו לי את התשובה מתוך ספרם למען הדפיס אותה "בקבץ על יד" אשר לחברתנו. וכתתי להם תודה מקרב ולב עמוק על החסד הזה. הנני מבטיחם. כי גם חברינו. אשר חכמת חכמינו וקורותיהם וקורות עמנו חביבים בעיניהם. יודום כי היטיבו להם.

ברלין ב' דחנוכה תרנ"ז לפ"ק.

אברהם ברלינר.

סו. הפסק ישלח מהר"ר אליא מזרחי בקנדייא בעד בנו מהר"ר גרשון.

קול שאון סואן ברעש קול מלחמה במחנה העברים קול ענות אנכי שמע מאיש
ריקא בר ריקא איסתר' בלגינא קיש קיש קרייא לא קרא ולא שנה עלה ברוחו
עם מיעוט שמוש מלאכת הרפואה שבידו לפסוע על ראשי עם קודש להשתרר
עליהם גם השתרר בקש להתנאות בטליתן של תלמידי חכמים ונתרחק ממחיצתו של
מקום כי אינו מהם כאשר העידו כל רואיו יודעיו ומכיריו שלא דאה מאורות מימיו
ולא ידע צורתה דשמעתתא ורצה להרים ראש ולענה וראש ולנהוג נשיאותו (כדמים)
[ברמים] כמו שאמר נשיאים ורוח וגשם אין וירא כי לא יוכל לו וכי לא נעשה עצתו
ורוע מחשבתו ויבחר מחנק נפשו למסור הקהל בכמה מיני מסירות והרים ידו על
חבירו בתוך מקדש מעט ולא ירא אלהים כאשר ראינו באגרת חכמי קנדייא והמכתב
מכתב אלהים שופטים חכמים ונבונים אשר מעולם אנשי השם בתורה ובחסידות
ובענוה בעושר ובכבוד ובכל מיני חמדה ושם ראינו והנה מגלה עפה כתובה פנים
ואחור מלאה חרופים וגדופים נגד יוסף אלגזי על אודות המרד שמרד במה שהתרו
בו פעם ופעמים ושלא יורשה למסור שום יאודי מהקהל קהל אקשייא יצ"ו
כמשפט הראשון ושלא ירים יד על שום בר ישראל ולא לביישו בשו' אונאת דברים
כמנהגו הקדום והוא כחכם (?) רמות רוחא דאית ביה לא נכנע לקול מוריו אבל הקל
ראשו לנגדם ושנה ושלא וכסיל שונה באולתו ונזרו עליו נח"ש בנורת נח"ש שלא
יוסיף עוד לחטא ושישוב מדרכו הרע ולא יפנה אל (רחבים) [רהבים] ואם לא ישמע
לקול מלחשים ישלחו בו הנחשים השורפים וישרפוהו וישראלם וישלחו כתבים לכל
אנשי הישיבות ולכל החכמים אשר בכל המקומי להכריז מעשיו הרעים ולפרסם
מדותיו המכוערים עד (תעלו) [תעלה] צחנתו אצל כל חכמי ישראל אשר בכל מקומות
גלותם ויבדילוהו מעדתם והיה למשל ולשנינה בכל גלות ישראל.

גם ראינו הכתב אשר שלח הרב מהר"ר משה קפסלי הישישי והחסיד והגורה אשר
נזר על הקהל הקדוש הנוכר לעיל שלא יורשו לקבל תורה מפיהו כוונתו בזה
משום דסאנו שומעניה' וכתוב כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי
מלאך י"י צבאות הוא ודרשו רבותינו זכרם לברכה בחגיגה אם דומה למלאך י"י
צבאות יבקשו תורה מפיהו ואם לאו אל יבקשו תורה מפיהו ודלא כרבי מאיר דאמר
(אגוז מצה) [רמון מצא] תוכו אכל קליפתו ורק ודריש קרא דהא אוניך ושמע דברי חכמים
ולבך תשית לדעתי לדעת' לא נאמר אלא לדעתי ושלא יקבלו שום (הוראה) [הוראת] מפיהו
ושהערוכב אשר נשתדל בתקונו לא יסמכו בו כוונתו בזה שהוא מאותם שאמרו עליהם
כי רבים חללים הפילה זה תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה עליו כתב הרמב"ם ז"ל
אלו התלמידי' הקטני' שלא הרבו תורה כראוי והם מבקשים להתנדל בפני עמי הארץ

ובין אנשי עירם וקופצים ויושבים לדין בראש ולהורות בישראל הם המרבים המחלוקת והם המחריבים את העולם והמכבים נרה של תורה והמחבלים בדם י"י צבאות עליהם אמר שלמה בחכמתו אחזו לנו שועלים שועלים קטני מחבלים ברמים והוא ברוב תחבולותיו וערמותיו (כסא) [כסא] קלונו והעלים ממני כל אלה הענינים אשר עברו עליו שלא נודע לי רק אחר זמן רב כאשר חזרו וכתבו למהר"ר משה קפסלי ולה"ה כמתאוננים עליו על שפסק לנגדם ובוכים לפניו להפוך הקערה על פיה וטרם הודע אלי נוסח הגורות אשר נזרו עליו מהר"ר משה קפסלי ז"ל וחכמי קנדייא יצ"ו ראיתי והנה מגלה עפה כתובה פנים ואחור מלאה (הצאות) [הצעות] והקדמות מאותן הצפצופין השגורים כפי התלמידים רמות לאויל חכמות ואחר (ההצאות) [ההצעות] החמורות החל להתאונן על הקהל הנזכר לעיל.

זה נוסח לשונו באתי להודיע למעלת כבוד תורתך איך אני אחד מן הקטנים שבבת החמון לקטתי בין העומרים שני נרגרים והשגתי מעט בתורה כפי כחי ובוה המעט שהשיגה ידי הורגלתי בה לקיים גם להיות זוכה במה שאיפשר ועל זה השתדלתי מיום נפלי הנה ואם באתי לברי מה שקרה לי לסבת זה יכלה הזמן וספר לא יכלה אבל רובם כתבתי אל מהר"רם קפסלי נר"ו ומשם יתפרסם הדבר וכתב בסוף דבריו על זאת יצאתי אחר מעלת כבוד תורתך לשחר פניו, כי מעולם החכמים וכל מגביר בדעותיו, לא שעו אל דברי השקר ורוב כזב וצריך שתפנה מחשבותיך, מול אלה השקרי אשר באו לאזניך, ומן החזק אשר ברעיוניך, כי כל דבריהם הם כזב ושקר, והם טעו בהם לאין חקר, ולעולם מנהג זה לא יעקר, כי אין להם תורה, לא חוקים ולא מצוות ולא מורה, ועליהם לא שכן שכינת האורה, והשעה נחוצה ולהאריך אין בידי כי אם להשליך יחבי על מעלת גודל חכמתך שיועלני על כל אופני צרכי הנהגתי, ואחר שמתי מגמתי, (להתחופף) [להסתופף] בצל גודל חכמתך, ולהשיב רגלי אל אמינת נועם מעלתך, ירצה מלפניו יזכיר אלי אני עברו שורה או שורותיי ממעון קדשך הביטה ובוה אדע כי מצאתי חן בעיניך וכבר הנחתי כל עיני אל גורתו הקיימי והנהגתו העליונה ואם אשאל ממנו מה שאינו טוב ואבקש ממנו מה שאי תקוה בחירתו העליונה טובה מבחירתי ובטחוני בו בכל דבר להתגדל בנפשו ולהתחמם בחסד בוראו והשגחתו ואף כי אנכי תולעת ולא איש ענותי אל תבוה חס ושלום ואל תסתיר פניך ממני אף כי לדרוף צדקה וחסד לעשות משפט כי למען זאת ערכת תחנות והגני הנני נרצע נאמן לאדוני כאחד מן הילדים אשר חנן אלהים לאדוני להפק רצון מעלתו משליך יחבי בחבלי עבותות אהבתו אשר מעולם מלבי לא תמוש ולקיים גורתך תבחנוני ולרנעים תפקדני כי מעשי יסכימו לדברי (ברצון) [כרצון] נפש אדוני המשתחו' מרחוק רצון ועלוב תולע' ולא איש הכותב באי אקשיא בפרשת ועתה יגדל כח י"י העלוב נרצע למאמרו יוסף אלגזי בן לאדוני אבי כבוד רבי יצחק אלגזי נ"ע ספרדי עד כאן דבריו.

ואני ברוב ישרי ותום לבכי חמלתי עליו כי אמרתי לבכי איך יתכן לאיש נכרי שבא מאר' מרחקים גולה ונדה (להתחופף) [להסתופף] בצלם להרים ראש על אנשים תושבים האיש אחד בא לגור וישפוט שפוט אין זה כי אם רוע לב התושבים כי כולם או רובם בעלי אומנות אין ביניהם תורה כפי מה שכתב עליהם ואולי מוכיחם על קיום הדת ואינם מקבלים דבריו ורצים להקל בו כי כך הגיד לי רבי משה קוסרו יצ"ו.

ואנכי לא ידעתי כי חתנו הוא וקבלתי כל דבריו וכתבתי לקה' שלא יולולוהו ושיקבלו תוכחתו לחושבי כי תוכחתו תוכחה מגולה תוכחת שם שמים לקיום המצוות ולשמירת הדת לא זולתה ויהי כאשר השיג זה הכתב מידי גבה לבו עד להשחית ואמר מושב אלדי' ישבתי אעלה על כמתי עב אדמה (לאליו') [לעליון] חשב כי אין האלדים שופטים בארץ לית דין ולית דיין לית פורעניתא לרשעיא וזכותא לצדיקיא עוב י"י את הארץ למקרים (וילח) [וילך] אחרי שרירות לבו ויעש כל הישר בעיניו וכל אשר שאלו עיניו לא אצל מהם ולא זכר את כל החסדים ואת כל האמת אשר עשיתי אתו להוכיח קהל קדוש בעד איש נכרי אשר לא ידעתי מה טיבו ומה עניינו (ויש כח) [וישכח] לי כל הנדרים אשר נדר לי בכתבו הנזכר לעיל ויהי בראותו כי הקהל יצ"ו כבדו את (כחי') [החי'?] בני בכורי יצ"ו שלח ויבו בגאות לבו את החסיד העניו הקדוש מבטן ומהריון מהריר ר' גרשון מזרחי גר"ז בני בכורי ישראל לו משפט הבכורה בתורה ובמעשים אשר הוא ידוע לכל קהלות קוסטדינא ישמרם צורם. ולעיני כל הקהל הקדוש הנזכר לעי' הוא ואחיו ויוציאו דבה רעה עליו לאמור האיש הזה אשר נשתמד ועמד ארבעה שנים בשמרא בפולי לעיני כל הקהלו' יקרא שמו בשם רב או בשם חכם שבישראל והלא המשוומדים אין להם וכו' אפי' כאלף תשובות הלבנו פניו ברבים עם דבות ושקרים עד דאויל סומקא ואתי חיורא אשר הוא נחשב לשפיכות דמים כדאיתא בפרק הזהב דתני תנא קמיה דרב נחמן בר יצחק כל המלבין פני חברו ברבים כאלו שופך דמים דהא חזינן דאויל סומקא ואתי חיורא אמרו ללשונינו נגביר שפתנו (אתנו) [אתנן] מי אדון לנו ויחפאו עליו דברים אשר לא כן לשון מדבר' גדולו' ומלין לצד עילאה ימללו ויצו להשפיל הגבוהים ולהטיל מומין בקדשים והנה עם הפעולות האלו מקיימים מה שכתבו עליהם חכמי קנדייא יצ"ו ומודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו על מי בטחו ואת מי נועצו כי פערו פיהם לבלי חק ויוציאו מפייהם מילין וילעיגו ואין מכלים העל (משנעת) [משענת] הקנה הרצוץ אשר הם משתמשים במלאכת רפואתם או תפלצתם השיאם ודון לבם הביאם לכל אלה כאשר אמר משל הקדמוני מרשעים יצא רשע שמעו שמים והאזינו ארץ שפטו נא בני ובין כרמי מדוע קויתי לעשות ענבים ויעש באושים מי שמע כזאת ומי ראה כאלה תחת אהבתי ישטנוני ואני תפלה כי טוב קויתי ויבא רע ולא זכר את כל הכבוד אשר עשיתי לו אבל לא די שלא כבד את בני בכורי אשר היה ראוי לכבוד ולפארו יותר מן כל הקהל אם מצדו כי הוא מכיר ערכו יותר מכל התושבים שם כפי מה שכתב הוא עליהם שכולם עמי הארץ אין עוד מלבדו ואם מצד שנמלתי אני לו כל כך כבו' שאביו או רבו לא היה יכול לעשות בעדו מה שעשיתי לו אבל אדרבה עמד וחרפו ונרפו וביזהו והלבין פניו ברבים עד דאויל סומקא ואתי חיורא והוציא עליו שם רע ודבריו אשר לא היו ואם לא חשש לכבוד החסיד הנזכר לעיל ולא לכבודי אשר כל אנשי הגירוש קבלו כבוד מידי כפי יכולתי ועשיתי להם כמה טובות כאשר יגידו הם בעצמם אם בגופי כי נצטערתי עליהם קרוב לשנה אחת בקבוץ הממון אשר קבצתי בפדיון כמה מאות פרחים מהם ונכנסתי במחלוקות גדולות עם כל הקהלות וקבצתי להם שלשה או ארבעה פעמים קרוב שלשה אלפים פרחים ונדיתי והחרמתי לכמה בעלי בתים מעשירי הארץ בעבור שלא רצו ליתן מה שבקשנו מהם ואם בממוני כאשר ידוע לשם ית' מה

שיצא מידי ממוני ומה שפירותי בעבורם ואם בנפשי כי נסתכנתי מרוב הצער והיגון יומם ולילה ואם בשכלי כי בטלתי למודי ועיוני קרוב שנה אחת בעבורם ואם לא חשש לכל אלה מדוע לא חשש בנפשו אם הוא בעל דת ומאמין בדברי רבותינו ז"ל כאשר הוא מראה את עצמו בדבריו ובכתביו ממה שאמרו רבותינו ז"ל בפרק הזהב אמר רבי חנינא הכל יורדים לגיהנם ועולים חוץ משלשה שהם יורדי ואינם עולים המכנה שם לחבירו והמלבין פני חבירו ברבים והבא על אשת איש ופריך התם היינו מכנה היינו מלבין ומשני א' על גב דדש ביה בשמיה ואמר ר' יוחנן נוח לו לאדם שיבעול ספק אשת איש ואל ילבין פני חבירו ברבים אפילו בדברי אמת וכל שכן בדברי שקר וכ"ש לאיש קדוש כזה האומר לאביו ולאמו לא ראיתיו ואת אחיו לא הכיר ואת בניו לא ידע לקדושת שמו יתברך וכל שכן כשאני עומד ורואה ומתבזה על כל הקלון אשר הוא מבוזה את בני בכורי מחמד עיני אשר גדל בחקי מעודו עד היום הזה ולא יצא ממדרש שלי ומסלפול למודי כל ימיו כאשר יעירו על זה כל יודעיו ומכיריו כי רבים הם מאד היודעים והמכירים אותו ואת דרכיו ואת מעשיו ואת מדותיו התרומיות ועוד אם (היה) [היו] דבריו אמת הם ושלוש מדוע לא חשש משום מום שבך אל תאמר לחבירך כי אפילו אם תמצא לומר שלא עבר עליו השמד הכללי אשר עבר לרוב אנשי הגירוש של ספרד ולרוב קהלי פורטוגאל מכל מקום היה לו לזכור את משה אלגזי שהיה משומד להכעיס ומחלל שבתות בפרהסיא לעיני כל ישראל בהיות קהלות ספרד על ישובם ועל שלוותם ונתפשו כמה פעמים (בזאת) [בנות] עם הגויות ודגוהו בשריפה לולי ממון קרוביו שהצילתו ממנה ורצה לפסול איש קדוש וחסיד כל ימי חייו באותו המין מן הפסלות אשר הם נפסלים בו אבל זאת מאמת דברי האומר כל הפוסל פסול ואמר שמואל הוא פוסל וסימנך וטמא טמא יקרא כההוא (בפרק) [דפרק] עשרה יוחסין ההו' דהו' קרי לאינשי עבדי ואישתכח דהוה אתי מבית חשמונאי ואמר שמואל כל האומר מבית חשמונאי קא אתינא עבדא הוא ואכריוו עליו דעבדא הוא ואיך לא חשש על כבוד קרוביו שכיניו ומיודעיו אשר (קרא) [קרה] להם השמד הגדול והנמר' שמד של עבודה זרה שהוא על שיהרגו ואל יעבור או על כבוד קהלות פורטוגאל אשר נאנסו לעבודה זרה אבל עמד זה וביזה את החסיד הנזכר לעיל תוך כל הקהל הג"ל בנאוה ובוז בפסלות שהם וקרוביהם ושכניהם ומיודעיהם ראשיהם ושופטיהם נגועים בו וחישב בעבור היות מקומו רחוק שאין מי יגיד את מומיה' ומומי משפחתם ורצו להקים ראש וכל זה אפילו אם נניח מה שאמר על בני בכורי אמת כי עדיין היה לי להתרעם עליו אם מצד שלא חשש לכבוד החסיד הקדוש הנזכר לעי' אשר הניח אב ואם אשה (ובניה) [ובנים] אחים וקרובים האומי' לזביו ולאמו לא ראיתיו ואת אחיו לא הכיר ואת בניו לא ידע והניח ממון רב קרוב שני אלפים פרחים מהם פיור לשרים ולסגנים קרוב ארבע מאות פרחים על אודות העלילה אשר העלילוהו ומהם שללו השוללים ומהם פיור בדרכים ומהם הגיח לכתובת אשתו ושם נפשו בכפו (להכין) [לסכן] עצמו בדרכים מסוכנים אשר לא נוצל אחד מאלף מרוב השוללים ולא ניסה בימיו בהליכי דרכים כי הם בעי' קסטמוני לברא אשר קרה לו זאת העלילה הנזכרת וגם זה מצד ששלחתיו שמה מרוב פחדי מהדבר הגדול אשר היה בעיר ויהי אך יצא יצא והנה מרף ולא ראיתיו עד הנה אוי לי על שבירי והיה ראוי אם היה ירא את השם שיחבקו

וינשקהו ויכבדהו אם לכבוד מי שאמר והיה העולם אשר נתקדש על ידו ואם לכבודי אשר הייתי לו (לו) לאב ולפטרון וכיבדתיו כבו גדול לא לקבל כבוד ממנו ולא לקבל שום טובה כי מה טיבו ומה ענינו אך על צד החסד והחנינה לא זולתו ואם מצד שאני מפורסם לכל העולם לאיש מרביץ תורה לישראל היום ל"ה שנה ויש לי אנשים תלמידים גם הם מרביצי תורה ואנשים ראוי להוראה להנהיג קהלה וקהלות והיה ראוי לחלוק כבוד לבני כי כבודו הוא כבודי ובזיונו הוא בזיוני ואם מצד שהטיבותי כמה מיני טובות לכל גירושי ספרד ועדיין אין שמנה חדשים שבא הנה קרובו אלגזי הדר באי שיאו על דבר עלילה אחת שהעלילוהו על אודות אשה משומדת שברחה משיאו ואמרו הוא הגורם והשליכו עליו כמה פרחים ובא לפני ודברתי הרבה בעדו והשתדלתי למלא רצונו ולולי המות שקרה לבני רבי אליעזר נוחו ערן בימים ההם אבל הייתי ממלא רצונו כרצוני ואם על כל אלה לא פקה את עיניו (מרוע) [מדוע] לא חשש על ההלכנה אשר הלבין פני החסיד הנוכר לעיל תוך מעמד כל הקהל עד דאויל סומקא ואתי חיורא אפילו אם היה אמת שהרי אסור ההלכנה נוהג אפילו בתוכחות כמו שדרשו רבותינו ז"ל בערכין מקרא דלא תשא עליו השא כלומי לא תוכיחנו בדברים קשים שיהיו פניו משתנות ותשא עליו השא ועונש המלבין גדול מאוד שהרי הוא אחד מהיורדים ואינם עולים אלא נרונים בה לרור דורים ותולעתם לא (תמוש) [תמות] ואשם לא תכבה והיו לרראון עולם גיהנם כלה והם אינם כלים ועונש המשומד קל מענשו שהרי המשומד עונשו מפורש בתורה כל אחד לפי ענינו שאם היה העברה שנשחמד בה בעונש מלקות לוקה ויש לו חלק לעולם הבא ואם היתה בעונש מיתה מקבל עונש ואז הוא בן עולם הבא והמלבין פני חבירו ברבים אין לו חלק לעולם הבא ולעולמי עולמי כדאשכחן בפי' הזהב מאי דכתיב ובצלעי שמחו ונאספו ונאספו עלי נכים ולא ידעתי קרעו ולא דמו אמר דוד לפני הקדש ברוך הוא רבונני של עולם גלוי וירוע לפניך שאילו היו מקרעין את בשרי לא היה דמי שותת לארץ ולא עוד אלא בשעה שהם יושבים ועוסקים בנגעים ואהלות אומרים לי דוד הבא על אישת איש מיתתו כמה ואני משיב להם הבא על אשת איש מיתתו בחנק ויש לו חלק לעולם הבא והמלבין פני חבירו ברבים אין לו חלק לעולם הבא וכל השערים (נגע לו) [נגעלו] חוץ משערי אונאה שנאמר הנה י"י נצב על הומת אנך והנה זה ההריוט הקופץ בראש אילו היה לו שום למוד אפילו מעט מן המעט לא היה טועה בדבר שהתינוקות של בית רבן יודעים אותו לומי בתוך קהל וערה שאין ראוי לכבדו ולקרותו בשם רב ולא בשם חכם מפני שנשחמד והמשומדים אין להם תקוה עוד שהרי אפילו היה לבר מינן כן והיתה השמדה ודאי שמדא דעבודה זרה מכיון שחזר בתשובה הרי זה גדול מצדיקים גמורים דקימא לן כרבי אבהו דאמר במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים עומדים ואף ר' יוחנן לא שליג עליה אלא בפחות ויתר דר' אבהו סבר בעלי תשובה הם גדולים יותר מצדיקים גמורים ור' יוחנן סבר איפכא אבל לענין שיהיו בעלי תשובה גדולים וחשובין ומקובלים למקום כולי עלמא מודו ביה והרמב"ם ז"ל פסק כרבי אבהו ונתן טעם לרבר מפני שהם כובשים יצרם יותר מצדיקים גמורים שאינם דומה מי שמעם טעם האיסור ופירש הימנו למי שלא טעם כלל וכתב באחרונה אף על פי שכפר בעיקר כל ימיו ובאחרונה שב יש לו חלק

לעולם הבא ומאחר שמעלתן גדולה לפני השם יותר מצדיקים נמורים איך יעלה על הדעת לומר שאינו ראוי לכבוד אדרכא להם לבדם נתנה הארץ ולהם ראוי הכבוד יותר מצדיקים נמורים מאחר שהם חביבים למקום יותר מהם והרי בהדיא אמר בפרקא קמא דעבודה זרה אמר על ר' אלעזר בן דרודיא שלא הניח זונה שלא בא עליה ולבסוף חזר בתשובה וכשיצאת נשמתו יצאת בת קול ואמרה ר' אליעזר בן דרודיא מוזמן לחיי העולם הבא בכה רבי ואמר אשריכם בעלי תשובה לא די שמקבלים אותם אלא שקוראים אותם בשם רבי ומעתה איך לא יקראו אותם בשם רב שהוא יותר קטן משם רבי דגדול מרב רבי וכל מה שאמר על החסיד הנזכר לעיל (הם) [הוא] שקר מעקרו ושלא עבר עליו שמד מעולם לא ריחו ולא ריח ריחו כלל ושאיין שם בעל תשובה נופל על החסיד הנזכר לעיל כלל מאחר שלא היה שם שמד מעולם אלא שברח משם כדי לשמור דתו בפרהסיא שלא יאנסו אותו כלל שנמצא (על) [כל] מה שאמר אותו האיש על החסיד הנז' לעיל אינו כי אם דבה ושם רע בעלמא כאשר יראה מהמכתב החתום מידי כל חכמי קוסטנדינא ישמרם צורם בין מחכמי התושבים בין מחכמי ספרד יציז היתכן לאיש כזה מעתה שיהיה לו מחילה כלל והלא דברים קל וחומר ומה כשהדברים דברי אמת אפילו הכי מפני ההלבנה בלבד אמרו אין לו חלי' לעי' ה' אבל הוא מהוירדי' לניהנם ואינם עולים אלא גדונים שם לעולם ולעולמי עולמים גיהנם כלה והם אינם כלים כדאמרו כל שכן שהדברים דברי שקר ואין שם אלא בדיאה ודיבה ושקר בלבד על אהת כמה וכמה ואפילו במקום דליכא הלבנה אלא הוצאת שם רע בלבר אמר בתוספתא על שלשה עבירות נפרעין מן האדם בעולם הזה ואין להם חלק לעולם הבא גלוי עריות ושפיכות דמים ועבודה זרה ולשון הרע כנגד כולם שהרי בעבודה זרה כתיב אנא חטא העם הזה חטאה גדולה (שפיכות) [ובשפיכות] דמים הוא אומר גדול עוני מנשוא ובלשון הרע הוא אומר אשר אמרו ללשונינו נגביר שפתינו אתנו מי אדון לנו ועוד אמר הכתוב לשון מדברת גדולות ללמדך שהיא שקולה כנגד כולם (כנדון) [בנדון] דידן דאיכא תרתי לריעותא שם רע והלבנה (אל) [על] אחת כמה וכמה תמיה אני עליו לא (יגופינו) [יגופנו] השי שימות במהרה במיתה משונה שהרי שנינו בערכין אמר רבי אלעזר בן פרטא בא וראה כמה גדול עונש של לשון הרע ומה מרגלים שלא הוציאו שם רע אלא על עצים ועל אבנים בלבד אמרה תורה וימותו האנשים מוציאי דבת הארץ רעה במגפה ודרשו רבותינו ד"ל באותה מיתה וההגונה להם מיתה כנגד מיתה מדה כנגד מדה הם חטאו בלשון ונשתרבה לשונם על טיבורם ותולעים יוצאים מלשונם ובאים לתוך טבורם המוציא שם רע על חבריו על אחת כמה וכמה וידוע כי בנדון דידן לא יפול לא שמד ולא ריח שמד מעולי' שהרי לא היה שם לא פועל ולא דבור כלל אלא עדות בעלמא שקמו עליו הישמעאלים שהיו שכנים לו בבית שהיה דר בו בהיותו חולה מוטל במטה והעידו במלכות איך שאלוהו בהיותו מסוכן מאד מי יקברנו ומי יתעסק לקברו בי לא נמצא שם שום יאודי בעת ההיא כי כשלשה סוחרים שהיו שם הלכו להם ואמרו שהשיב להם אתם התעסקו בקבורתי והשיבוהו אתה יאודי ואנחנו ישמעאלים ולא יתכן זה אמרו שענה להם גם (אנו) [אני] כמותכם זאת היא נוסח העדות שהעידו עליו בקומו מן החולי שהיה מוטל בו קרוב ארבעים יום והחסיד צעק ובכה לפני השרים והמלך ואמר חלילה לי מלוטר כדברים האלה

ולא שמעו בקולו כי אמרו כבר העידו עליך לא נוכל לעשות חלוקה מה שהעידו כאשר שמע החסיד הדבור הרע הזה צעק ואמר (אם) אפילו אם תמצאו לומר שאמרתי גם אני (כמוכן) [כמוכם] כאשר הם מעידין עדין אין בזה כלום כי דברי החולה המסוכן לא מעלים ולא מורידין וכרי שיפייסו את המלך הנ"ל שיסכים להמתין עד שיבואו פסקים מהלומדים המפורסמים שלהם מעיר קוסטנדינא שהיא רחוקה מאותה מקום קרוב למהלך המשה עשר יום נתפזרו יותר מארבע מאות פרחים ונציניי וכאשר לקחו הפסקים מכל הלומדים שלהם וכולם הורו להתר כי אמרו דברי החולה שנסתכן בזה המדרגה שיהיו שואלים אותו מי יתעסק בקבורתו וכל שכן שהעידו שהיה פרנישי רוצה לומר שיצא מדעתו בחליו לא מעלין ולא מורידין וכשראה אותם המלך כעס על כל שריו ועבדיו שהסכימו על הבאת הפסקים ההם גם על הלומדים אשר פסקו להתר ולא (רצא) [רצה] לקבל את דבריה וכשראה החסיד הנ"ל שלא קובלו הפסקים ההם ושננמר העדות עליו בעדות העדים שהעידו עליו מה שהעידו ולא הוצרכו לשאול אותו אם הוא מסכים או אינו מסכים מיד השתדל ליקח רשות ללכת באנגורי שהוא קרוב לאותה העיר מהלך חמשה ימים וכיון לברוח משם והמלך פחד פן יברח ונתן לו עבד אחד מעבדי המלך ללכת . . . (ע"כ נמצא בדפוס והשאר חסר וחבל על דאברין).